

PROGRAMUL SAPARD – DEZVOLTAREA ȘI DIVERSIFICAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE CARE SA GENEREZE ACTIVITĂȚI MULTIPLE ȘI VENITURI ALTERNATIVE

Lect. univ. dr. Sanda CONSTANTIN
Asist. univ. drd. Dana LUPȘA
Universitatea Transilvania din Brașov
Facultatea de Științe Economice

Abstract: This paper presents a few general considerations regarding the SAPARD Program (Agriculture and Rural Development Special Pre-accession Program).

The SAPARD Program represent one of the three European Union financial instruments (ISPA, PHARE and SAPARD) assisting candidate countries to prepare their accession to the European Union.

At the end of the paper, it is shown that since the SAPARD Program started, many companies which fulfill the general eligibility requirements received financial support for their businesses and increase their activities, but the number could be higher.

Key words: SAPARD, eligibility, agriculture, acquis

Programul special de pre-aderare pentru agricultură și dezvoltare rurală (SAPARD) a fost creat pentru a sprijini eforturile de aderare ale țărilor candidate la Uniunea Europeană. Cadrul legal al Programului a fost stabilit prin Reglementarea Comisiei Europene (CE/1268/1999) din 21 iunie 1999 privind sprijinul Comisiei Europene în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale în țările candidate din centrul și estul Europei în perioada de pre-aderare.

În România, programul se derulează prin Agenția SAPARD, instituție publică cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, înființată prin O.U.G.nr.142/2000, aprobată prin Legea nr.309/2001, responsabilă de implementarea tehnică și financiară a Programului SAPARD.

Agenția SAPARD creează premisele tehnice, dar și cele financiare necesare procesului de aderare la structurile europene. Astfel, fondurile derulate prin Agenția SAPARD dezvoltă economic și social mediul rural, susțin direct producătorul privat, oferă sprijin asociațiilor cu profil agricol și societăților comerciale agricole, dar și consiliilor locale.

Programul SAPARD a fost conceput pentru a sprijini financiar dezvoltarea mediului rural și a agriculturii astfel încât, după momentul integrării, țările candidate din Europa Centrală și de Est să fie pregătite din punct de vedere economic pentru participarea la Politica Agricolă Comună, dar mai ales să se poată adapta ușor modului de lucru specific structurilor europene.

Asistența este oferită în perioada 2000-2006.

Obiectivele Programului sunt acelea de a contribui la implementarea acquis-ului comunitar referitor la Politica Agricolă Comună și alte politici conexe. Mai mult,

astfel se oferă posibilitatea de a ne însuși principiile de accesare la fondurile structurale, inclusiv procedurile financiare și mecanismele de control ale Uniunii Europene.

Programul este structurat pe patru axe prioritare și unsprezece măsuri, dintre care șase au fost acreditate până în decembrie 2005.

Axele prioritare se referă la principalele nevoi pentru care se consideră necesară acordarea de ajutor pentru atingerea obiectivelor stabilite în strategia aprobată în Program, iar **măsura** reprezintă mijlocul prin care se implementează o prioritate, asigurând cadrul co-finanțării proiectului. Unei măsuri i se alocă o contribuție din partea Comunității și a României precum și un set de obiective specifice.

Cele patru axe prioritare sunt:

- Axa prioritară 1: Îmbunătățirea accesului la piețe și a competitivității produselor agricole prelucrate;
- Axa prioritară 2: Îmbunătățirea infrastructurilor pentru dezvoltare rurală și agricultură;
- Axa prioritară 3: Dezvoltarea economiei rurale;
- Axa prioritară 4: Dezvoltarea resurselor umane.

Programul SAPARD din România a fost adoptat de către Comisia Europeană prin Decizia nr.372/2000 pe baza Programului Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (PNADR).

PNADR, aprobat de Comisia Europeană pe 12 decembrie 2000 și amendat prin Hotărârea Comisiei Europene H/2002/1936 din 11 iulie 2002, este documentul de bază prin care se asigură implementarea acquis-ului comunitar în perioada de pre-aderare. În baza PNADR a fost implementat Programul SAPARD în România.

Programul a devenit operațional odată cu acreditarea primelor măsuri (Măsura 1.1, 2.1 și 4.2) de către Comisia Europeană, respectiv 31 iulie 2002 iar primele contracte de finanțare prin Programul SAPARD au fost încheiate pe 18 februarie 2003.

În ceea ce privește măsura 3.4: Dezvoltarea și diversificarea activităților economice care să genereze activități multiple și venituri alternative, sumele alocate pentru perioada 2000-2006 au fost repartizate pe submăsuri astfel:

SUBMASURI	Pondere în cadrul măsurii	Contribuție publică (UE+Guvernul României)	Contribuție privată		Total
	%	Euro	%	Euro	Euro
0	1	2	3	4	5(2+4)
Servicii agricole	4	6.012.860,52	50	6.012.860,52	12.025.721,04
Turism rural	25	37.580.378,25	50	37.580.378,25	75.160.756,50
Alte tipuri de turism rural	20	30.064.302,60	50	30.064.302,60	60.128.605,20
Activități meșteșugărești	24	36.077.163,12	50	36.077.163,12	72.154.326,24
Alte activități	15	22.548.226,95	50	22.548.226,95	45.096.453,90
Acvacultura	12	18.038.581,56	50	18.038.581,56	36.077.163,12
TOTAL	100	150.321.513	-	150.321.513	300.643.026

Proiectele din cadrul acestei măsuri sunt considerate a fi investiții generatoare de venituri, astfel că ajutorul public acordat nu va depăși 50% din totalul cheltuielilor eligibile.

În cadrul acestui program pot fi finanțate proiecte a căror valoare totală eligibilă este cuprinsă între 5000-200.000 Euro și până la 500.000 Euro pentru submăsura „Acvacultura”, echivalent în RON la data întocmirii Studiului de fezabilitate, conform cursului comunicat de Banca Centrală Europeană.

Gradul de intervenție pentru proiecte este de :

- 50% contribuție privată;
- 50% contribuție publică SAPARD, din care:
 - 75% contribuția comunității (Uniunea Europeană);
 - 25% cofinanțare națională (Guvernul României).

Beneficiarul poate să primească de două ori un sprijin, pe perioada de implementare a măsurii cu condiția ca valoarea totală eligibilă a celor două proiecte depuse în cadrul acestei măsuri să nu fie mai mare de 200.000 euro (contribuție privată și publică) pentru întreaga perioadă de implementare a Programului.

Beneficiarul poate solicita o altă asistență financiară pentru un nou proiect în cadrul acestei măsuri numai după încheierea proiectului precedent și deasemenea poate solicita finanțare SAPARD pentru două proiecte în cadrul a două măsuri diferite în limitele maxime menționate în cadrul fiecărei măsuri.

În același timp un proiect realizat prin Programul SAPARD nu poate primi simultan finanțare pentru același proiect printr-un alt program comunitar (ex. PHARE).

Pentru a putea fi eligibile, cheltuielile trebuie să fie efectuate după semnarea contractului de finanțare cu Agenția SAPARD (cu excepția cheltuielilor legate de studiile de fezabilitate, proiectului tehnic și studiile conexe, cheltuieli care pot fi efectuate și înainte de semnarea contractului). Aceste cheltuieli nu trebuie să depășească limita procentajului aprobat, respectiv maxim 12% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă acest proiect prevede și construcții și maxim 3% în cazul în care proiectul nu prevede modernizarea sau realizarea construcțiilor.

Există trei tipuri de criterii de eligibilitate, grupate astfel:

1. Categoriile de solicitanți care pot primi finanțare nerambursabilă

În această categorie intră: producătorii agricoli individuali (persoane fizice autorizate), proprietari individuali de pădure (persoane fizice autorizate), asociații familiale înregistrate și grupuri de producători, societăți agricole, societăți comerciale cu capital privat cel puțin egal sau mai mare de 75% (SNC, SCS, SA, SCA, SRL), asociații fără scop patrimonial (non-profit) numai pentru înființarea și dotarea cercurilor de mașini agricole, cooperative meșteșugărești și cooperative de consum.

Solicitantul trebuie să respecte următoarele condiții generale pentru a fi eligibil:

- Să fie persoană fizică autorizată sau juridică română cu capital privat cel puțin egal sau mai mare de 75%; capitalul/acționariatul solicitantului eligibil poate fi atât integral din România cât și mixt sau integral străin;
- Să acționeze în nume propriu;
- Să facă dovada unor surse financiare stabile și suficiente pentru a asigura continuitatea activității organizației sale pe tot parcursul implementării proiectului și să ia parte la finanțarea acestuia;
- Să respecte criteriile de eligibilitate pentru a putea fi acceptat în sesiunea de selecție a proiectelor.

2. Tipuri de proiecte pentru care se poate acorda ajutor financiar nerambursabil

Se acordă ajutor financiar nerambursabil pentru următoarele tipuri de submăsuri: servicii agricole, turism rural, alte tipuri de activități turistice, activități meșteșugărești, acvacultura, alte activități precum sericicultura, apicultura, cultivarea și procesarea ciupercilor, procesarea fructelor de pădure și de arbuști fructiferi și a plantelor medicinale și aromatice, melci, broaște.

Investițiile făcute prin proiect trebuie să se deruleze în maxim doi ani de la data semnării contractelor de finanțare, în funcție de complexitatea proiectelor, iar amplasarea trebuie să se realizeze în spațiul rural al României, definit conform legislației în vigoare.

3. Categoriile de cheltuieli eligibile

Se iau în considerare cheltuielile eligibile care sunt în concordanță cu obiectivele măsurii respective, așa cum sunt menționate în Programul aprobat pentru Agricultură și Dezvoltare rurală în România și anume:

- Construirea, modernizarea și extinderea clădirilor și instalațiilor conexe, incluzând, acolo unde este necesar, lucrări de demolare, rețele de utilități;
- Achiziționarea de utilaje și echipamente noi, echipamente IT și software, necesare în administrarea fermei și în procesul de producție, incluzând cheltuielile de montaj;
- Cheltuieli reprezentând plata arhitecților, inginerilor și consultanților, taxelor legale, a studiilor de fezabilitate, achiziționarea de patente și licențe pentru pregătirea și implementarea proiectului;
- Achiziții de mașini agricole noi pentru activitățile din cadrul fermei;
- Achiziții de mijloace de transport noi, specializate, ca rezultat al identificării lor în studiul de fezabilitate/planul de afaceri, cu o capacitate de transport bine fundamentată în documentul respectiv;
- Unelte și instrumente pentru utilizarea în cadrul fermei, inclusiv cele împotriva incendiilor și pentru protecția muncii;
- Leasing-ul este eligibil doar dacă rezultă transferul de proprietate al bunului în posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată (sunt eligibile doar ratele de leasing nu și alte costuri aferente unui contract de leasing).

Pentru ca un proiect să fie eligibil în vederea acordării ajutorului comunitar, toate serviciile, utilajele și bunurile vor avea ca țară de origine una din țările membre ale Comunității sau una din țările candidate la Uniunea Europeană. Având în vedere această condiție, beneficiarul va putea stabili investițiile prin contractele de bunuri, lucrări și servicii, folosind orice mijloc admisibil drept probă.

Numai cheltuielile eligibile pot fi luate în considerare pentru acordarea ajutorului financiar nerambursabil și, ca urmare, bugetul proiectului este atât o estimare a cheltuielilor, cât și plafonul maxim pentru cheltuielile eligibile.

Toate aceste cheltuieli eligibile trebuie să fie cheltuieli reale și să nu ia forma unor sume fracționate (cheltuielile totale aferente unui tip de cheltuială eligibilă să nu fie fracționate pentru a fi evitată procedura de achiziție prin minim trei oferte, în cazul achizițiilor oricăror servicii, bunuri sau lucrări care valorează mai mult de echivalentul în RON a 10000 Euro).

Propunerea de buget este acceptată integral numai dacă pe parcursul procesului de verificare care precede semnarea contractului de finanțare nu se identifică probleme care ar necesita schimbări în buget. Această verificare poate avea ca rezultat nevoia de clarificări și, dacă este cazul, poate face ca Agenția SAPARD să impună reduceri. Este deci în interesul solicitantului să ofere un buget real și eficient din punct de vedere al cheltuielilor.

După cum se poate observa din cele prezentate mai sus, condițiile pentru obținerea unui împrumut prin Programul SAPARD sunt extrem de restrictive necesitând o analiză și o evaluare foarte detaliată a tuturor laturilor activității potențialului beneficiar al creditului.

Acesta este și motivul pentru care, deși teoretic sumele alocate prin Program sunt substanțiale, foarte puțini investitori, comparativ cu nevoile și cu cei direct interesați, au putut beneficia până în prezent de aceste sume.

Au existat chiar dispute legate de faptul că economiile occidentale au cerut Parlamentului European adoptarea sau menținerea de măsuri protecționiste pentru țările lor pentru evitarea concurenței directe cu țările mai puțin dezvoltate.

Cum Politicii Agricole Comune îi revine mai mult de jumătate din bugetul alocat, devine limpede forța presiunilor implicate și motivul pentru care există o opoziție față de liberalizarea importurilor de produse agricole din țările din Europa de Est.

BIBLIOGRAFIE

1. * * * Ghidul solicitantului: Măsura 3.4.Dezvoltarea și diversificarea activității economice care să genereze activități multiple și venituri alternative
2. * * * H.G. nr. 535/2003 privind conținutul fișelor tehnice ale măsurilor
3. * * * H.G. nr. 916/14.08.2003 privind alocările financiare